A kutyás terápia szabályozása Magyarországon

Pechan Eszter

Doktor Mancsok Alapítvány

ELTE NDI Gyógypedagógia Program

Felhasznált irodalom

27/2009. (XII.3.) SZMM rendelet a segítő kutya kiképzésének, vizsgáztatásának és alkalmazhatóságának szabályairól.

Jacobs, C. I. (2013). Animal-Assisted Therapy and the Child-Animal Bond: Children's Well-being and Behavior, Southern Illinois University, Illionois

Köböl E, Topál J. (2012). Játék vagy munka? A kutyás terápia lehetőségei a tanulásban akadályozott gyermekek fejlesztésében. Gyógypedagógiai Szemle (2), p. 159-169.

Márkus M. (2016). A terápiás kutya lehetőségei krízishelyzetek kezelésében, szakdolgozat, ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, Budapest

Sátori Á. (2007). Állatokhoz való viszony a társas-társadalmi kapcsolatok rendszerében. Doktori disszertáció. Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

Vernooij, M. A. (2015). Theoretische Grundlagen der Tiergestüzte Intervention unter besonderer Beachtung der Tiergestüzten Pädagogik. Sonderpädagogische Förderung heute 2015/3. 232-249.

Hivatkozott weboldal: www.petpartners.org

Kutyás terápia

A kutya-ember kapcsolat a kezdetektől meghatározó jelentőségű, haszonállatként, majd az iparosodás időszakától társállatként mindig is az ember mellett volt.

Terápiás céllal először B.M. Levinson alkalmazta munkája során és tapasztalatait 1961-ben mutatta be az Amerikai Pszichiátriai Társaság konferenciáján (Jacobs, 2013).

1977-ben alakult meg a Delta Society társaság – 2012-től Pet Partners néven működnek-, amely a módszert tudományos alapokra kívánta helyezni definíciók megalkotásával, kötelező irányelvek lefektetésével, tudományos kutatások megvalósításával (https://petpartners.org/)

Hazai vonatkozásban

Hazánkban az 1990-es évek végén, 2000-es évek elején kezdődött meg a kutyás terápia módszerének alkalmazása.

27/2009. (XII.3.) SZMM rendelet szabályozza a terápiás és segítőkutyák kiképzését, vizsgáztatását és alkalmazhatóságát.

Irányadónak tekinthetjük a német Monika Vernooij álláspontját, miszerint az állatasszisztált (kutyás) foglalkozásokat speciálisan képzett, minősített szakember vezethet, speciálisan kiképzett kutyával (Vernooij, 2015).

Állatasszisztált (kutyás) tevékenységek

A Delta Society besorolása: az állatasszisztált aktivitást, az állatasszisztált terápiás, valamint az állatasszisztált oktatást. Közös ezekben a foglalkozásokban, hogy a szakemberek azokra a lehetőségekre építenek, melyek elősegítik, felgyorsítják a fejlődést, a gyógyulást, és örömtelivé teszik a foglalkozásokat (Sátori, 2007).

A kutya fontos szerepet tölt be a szocializációs folyamatokban, azáltal, hogy gyermek szociális és érzelmi fejlődését is pozitívan befolyásolja (Filiatre és mtsai, 1986, id. Köböl & Topál, 2012).

A kutyával való interakciók során a résztvevők könnyebben tanulhatják meg a megfelelő társas viselkedést, ami a közösségbe való beilleszkedést segíti elő (Millot és mtsai, 1988, id. Köböl & Topál, 2012).

Új terület: animal assisted crisis response („állatasszisztált krízisintervenció”). Krízisben lévő személyek megsegítése, úgy mint természeti katasztrófák, erőszak, gyermekbántalmazás, tragikus haláleset, iskolai lövöldözés, bűncselekmények áldozatai (Márkus, 2016).

A foglalkozások

Mindig célorientáltan, fejlesztési terv alapján történnek, szakember részvételével!

Fejleszthető területek:

- nagymozgás
- finommotorika
- egyensúlyérzék
- ritmusérzék
- kommunikáció
- testtudat
- téri orientáció és térérzékelés
- auditív-
- vizuális-
- taktilis észlelés
- figyelem
- memória
- munkaképesség

Tervezés

A résztvevő

Életkora

Fejlettségi szintje

Képességstruktúrája

A foglalkozás helye:

oktatási intézmény, bölcsőde, óvoda, különböző iskolatípusok

gyermekotthon, lakóotthon, szociális otthon

eü intézmény

család

Nevelési, oktatási ,fejlesztési, terápiás, rehabilitációs helyzet:

Egyéni – csoportos

Integrált –szegregált

Ideje:

Óvodai, iskolai nevelés, terápia

Felnőttkori habilitáció, fejlesztés, szinten tartás

A terápiás folyamat résztvevői

a csoport tagjai (résztvevők)

a csoportvezető szakember

a terápiás kutyafelvezető

a kutya

esetleg más segítők

Vizsgarendszer

Kétlépcsős vizsgarendszer

Első körös alkalmassági vizsga: szocializáció, kontrollálhatóság, képzettség, agresszió

Temperametum teszt

Második forduló: tizenöt alkalmas tréning különböző korcsoportokban a gyakorlóiskolában, tizenhatodik alkalom a vizsga hat előre meghatározott, de nem gyakorolt vizsgafeladattal

27/2009. (XII. 3.) SZMM rendelet
a segítő kutya kiképzésének, vizsgáztatásának és alkalmazhatóságának szabályairól

3. § (1) Az a szervezet képezhet ki segítő kutyát, és készíthet fel a segítő kutya használatára, gondozására,

a) amelynek létesítő okiratában a segítő kutyák kiképzése és a fogyatékossággal élő személyekhez történő eljuttatása feltüntetésre került, és

b) amely biztosítja, hogy a kiképzést olyan személy (a továbbiakban: kiképző) végzi, aki

ba) terápiás kutya kiképzése esetén az Országos Képzési Jegyzékben szereplő habilitációs kutya kiképzője (OKJ 52 810 01) vagy habilitációs kutyakiképző (OKJ 52 810 01 10 00 00 00) szakképesítéssel rendelkezik

Terápiás kutyát alkalmazó szervezet az a kutyát kiképző szervezet, amely az általa vagy egy másik kutyát kiképző szervezet által kiképzett és levizsgáztatott terápiás kutyát és gazdáját alkalmazza.

(27/2009 (XII.3.) SZMM rendelet a segítőkutyák kiképzésének, alkalmazásának, vizsgáztatásának szabályairól)

Vizsgabizottság

6. § (1) A vizsgabizottság

a) a közreműködő szervezet által delegált két tagból,

b) a kutyát kiképző szervezet által delegált tagból

7. § (1) A kutyát kiképző szervezet a vizsgabizottsági tagok véleményének kikérésével megállapítja a vizsga időpontját és helyszínét, valamint a vizsgáztatás lefolytatása céljából összehívja a vizsgabizottságot.

(27/2009 (XII.3.) SZMM rendelet a segítőkutyák kiképzésének, alkalmazásának, vizsgáztatásának szabályairól)

Temperamentum teszt

Első körös alkalmassági vizsga: szocializáció, kontrollálhatóság, képzettség, agresszió

Feladattípusok:

- találkozás idegen kutyás párossal
- szokatlan viselkedésű emberek
- viselkedés vizsgálata csoportban
- engedelmességi feladatok
- apportkészség, játék közbeni kontrollálhatóság
- idegen, zsúfolt helyre történő belépés, kerekesszékkel közlekedő emberre mutatott reakció
- zajérzékenység
- táplálék kontroll (szociális interakcióban és élelemmegtagadás)
- váratlan/erős ingerekre adott reakció
- szeparáció
- csontelvétel
- fenyegető megközelítés

(27/2009 (XII.3.) SZMM rendelet a segítőkutyák kiképzésének, alkalmazásának, vizsgáztatásának szabályairól)

Azonnali kizárást von maga után, ha…

a kutya kitámad, kapkod, az agresszió nyílt jeleit mutatja (morog, vicsorog, hátán borzolja a sző- rét), hisztérikusan ugat vagy vonyít

a kutya erős, kontrollálhatatlan félelmi reakciót mutat, a szituációban résztvevőket megijeszti, fellöki, elrántja (pórázon vezetésnél), nekik bármilyen módon fájdalmat okoz

a gazda a kutyával durván bánik

a kutya vizel vagy székletet ürít

(27/2009 (XII.3.) SZMM rendelet a segítőkutyák kiképzésének, alkalmazásának, vizsgáztatásának szabályairól)

Terápiás záróvizsga

Második forduló: tizenöt alkalmas tréning különböző korcsoportokban a gyakorlóiskolában, tizenhatodik alkalom a vizsga hat előre meghatározott, de nem gyakorolt vizsgafeladattal.

A vizsga annál a csoportnál zajlik, ahol a gyakorlat történt. Legalább 5 „terápiás alany” jelenléte szükséges

A vizsga időtartama legalább 30, legfeljebb 45 perc

A konkrét feladatokat és azok sorrendjét a gyakorlatvezető/felvezető/pedagógus együtt határozzák meg, a megadott feladattípusok alapján, a csoport és a kutya képességeinek, körülményeinek megfelelően. Minden feladattípust tartalmaznia kell a foglalkozásnak, egy feladat/játék több típust is egyesíthet. Legalább 5 feladatnak/játéknak szerepelnie kell a foglalkozáson

Feladattípusok:

- a kutya és a felvezető köszöntése
- a kutyát körbevéve testrészeinek megérintése
- mozgás és zaj a kutya körül
- ügyességi feladat: apport, trükk, akadály, terápiás alanytól érkező kérés
- a kutya vezetése a terápiás alany által irány- és tempóváltásokkal
- idegen személy belépése
- jutalomfalat adása minimum három személy által

(27/2009 (XII.3.) SZMM rendelet a segítőkutyák kiképzésének, alkalmazásának, vizsgáztatásának szabályairól)

A gazda értékelése a vizsga folyamatában

a gazda állandóan figyeli a kutyát, és megfelelően reagál annak viselkedésére és a környezeti ingerekre

a gazda sohasem használ fojtó- vagy szöges nyakörvet, haltit,

a gazda a feladatok közben nem stresszeli indokolatlanul a kutyáját, nem használ erőszakot (sem tettleg, sem szóban), nem okoz szándékosan fájdalmat a kutyának

a gazda a kutya kontrollálását optimális szinten végzi, mind a túlkontrollálás, mind pedig a kontroll hiánya a terápiás feladat betöltésének rovására megy és ezért nem kívánatos

a gazda és kutyája megfelelő együttműködést képes kialakítani a terápiás csoport vezetőjével, valamint a terápiában részt vevő személyekkel

az olyan helyzetekben, ahol a gazda nem kap konkrét információt arról, hogyan irányítsa a kutyáját, a kutyával saját belátása szerint bánjon, a szerint kell irányítsa/kezelje a kutyát, ahogy az szerinte terápiás kutyától elvárható az adott helyzetben

az egyes feladatok között a gazda rövid időre pihentetheti a kutyát, oldhatja az állat feszültségét, ha úgy érzi, hogy szükséges

(forrás: www.matesze.hu)

Egészségügyi alkalmasság

Oltások:

- veszettség
- szopornyica
- leptospirosis
- fertőző májgyulladás
- parvovírus

Zoonózisok elleni védekezések:

- belső élősködők
- külső élősködők

Fizikális vizsgálat

Laborvizsgálat

(27/2009 (XII.3.) SZMM rendelet a segítőkutyák kiképzésének, alkalmazásának, vizsgáztatásának szabályairól)

Tanúsítvány

7. § (5) Az eredményes vizsga letételéről a közreműködő szervezet tanúsítványt állít ki a gazda részére.

A terápiás tanúsítvány 2 évre szól.

A tanúsítvány lejártakor a kutyakiképző szervezetnek a terápiás intézmény által kiállított igazolást kell benyújtania arról, hogy a páros probléma nélkül dolgozik és a kérelem benyújtását megelőző 2 év alatt legalább 15 hónapot dolgozott heti rendszeres terápiát végezve a kutyával.

A kérelem benyújtásának az is feltétele, hogy a minimum 15 "aktív" hónapból legalább 8 hónap a hosszabbítási kérelem benyújtásának idejét megelőző 1 évben történt meg.

Amennyiben a terápiás kutya-gazda páros más segítőkutya kiképző szervezethez szeretne tartozni, a tanúsítvány akkor állítható ki számukra, ha az előző kiképző szervezet igazolja, hogy a páros eddig problémamentesen dolgozott és hozzájárul a szervezetváltáshoz. Ellenkező esetben a párosnak újra kell vizsgáznia.

Amennyiben a segítőkutya kiképző szervezet nem vállal felelősséget a páros munkájáért, a tanúsítványt az érvényesség lejárta előtt is bármikor érvénytelenítheti.

(27/2009 (XII.3.) SZMM rendelet a segítőkutyák kiképzésének, alkalmazásának, vizsgáztatásának szabályairól)

Van még mit tenni…

Felvezetők képzése?

- Bemenet
- Vizsga
- Továbbképzés

Tudományos megalapozottság

Módszertanok

Szupervízió

Esetmegbeszélés

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

Pechan Eszter

bodzaviragszal@gmail.com